

KULTURA SAOBRAĆA(N)JA

Reakcije na strašnu smrt dviju studentica u Sarajevu se polahko stišavaju. Bit će to još jedan u nizu događaja koji je izazvao burnu emotivnu reakciju i koji je po istom principu ekspresno zaboravljen, osim od porodice i bliskih prijatelja. Gotovo pa kliše! Prepoznatljiv obrazac ponašanja, koji ništa novoga ne donosi.

Javna debata o ovom događaju svela se na jedan zaključak: policija je kriva. Tako, zadovoljni i mirne savjesti, izgleda da smo ponovo utonuli u drijemež do novog strašnog događaja, koji će ponovo izazvati sada već prepoznatljivu reakciju: bujicu pisanja, osuda, lova na krivce i, na kraju, zaborav ili duplo ništa.

Reakcija je također pokazala koliko smo spremni krivicu uvijek tražiti u drugome. Zabrinjava odsustvo, makar elementarnog ili minimalnog propitivanja lične odgovornosti nas pojedinaca. Još jednom smo pokazali kako smo sjajni advokati kada trebamo sebe amnestirati od bilo kakve odgovornosti.

Allah, dž. š., nas upozorava slijedećim riječima: „Što god ko uradi sebi uradi i svaki grijешnik će samo svoje breme nositi“ (El-Enam, 164). Važno je podcrtati riječi Uzvišenoga da niko neće nositi tuđe breme, što znači da svako od nas nosi svoj dio odgovornosti. Saobraćaj je sjajan primjer naše uključenosti u društveni život i koliko svako od nas participira u njemu. Svakodnevno smo u saobraćaju, od porodice pa na dalje, u fizičkoj komunikaciji sa svijetom, ali i svakoj drugoj i međusobno smo uvjetovani. U saobraćaju je pješak, vozač automobila, pas na ulici i svi utječu jedni na druge. Kada neko iza nas trubi dok čekamo da pješak pređe na prelazu čini nas nervoznim, depresivnim i pogoršava naše mentalno stanje, ali isto tako kada damo prednost drugom vozaču ili pješaku to nas ispunjava zadovoljstvom i ushićenjem i time relaksiramo opću situaciju. Tim činom šaljemo jasnu poruku da smo pažljivi, strpljivi, nesebični, obzirni prema drugima, da smo imali lijep dan i da Vama želimo isto.

Apsurdno je očekivati da će samo promjenom nekog policijskog službenika doći do promjene. Za Hasana el-Basrija se kaže da nije odobravao proklinjanja vrlo nasilnog vojskovođe Hadždžadža, jer „to što on čini krivicu snosite i vi sami“. Potom je rekao da se boji ako taj vojskovođa bude smijenjen da će doći neko ko je još gori po nasilju od njega. Hasan El-Basri ukazuje na vrlo važnu zakonitost života po kojoj samo vanjska promjena ima ograničeni domet, jer smjena nekog službenika koju ne slijedi promjena svih koji su uključeni u saobraćaj nije efektivna i djelotvorna. Takva promjena neće donijeti željene rezultate, kao što je manje prelaza na crveno svjetlo, veće poštivanje saobraćajnih znakova i sl. Zašto?

Zato, jer je nelogično očekivati da kraj svakog semafora bude neki policajac. Civilizacija podrazumijeva da ljudi poštuju norme, pravila ponašanja, ne zato jer im prijete zatvor ili novčana kazna, nego zato jer su zakoni za sviju i propisani su kako bi život bio manje stresan, manje napet i manje težak, odnosno kako bismo živjeli životom dostojnog čovjeka. To je i mjera po kojoj se neki narod cijeni civiliziranim ili kulturno i civilizacijski zapuštenim i nazadnim!

Volimo otići u Švicarsku ili neku drugu državu gdje se, na razini običnog čovjeka, poštuju zakoni i ljudi. Kada čovjek izvede psa na ulicu tj. u javni prostor očistit će iza svog ljubimca ako se uneredio i baciti to u kantu koja je samo za to predviđena. U Njemačkoj će vozač kojeg

ste pustili u red ispred sebe podići ruku u znak zahvalnosti, ali se i od vas očekuje da mu podizanjem ruke, također, pokažete da ste tu njegovu zahvalnost primili.

Islam, a to potvrđuje zdrav razum, uči čovjeka da postoji reciprocitet između uloženog i dobijenog. Koliko doprinosimo općem boljitku toliko imamo pravo i očekivati taj boljitak. Nije dovoljno očekivati od drugoga da ima razumijevanja ako to i sami ne pokazujemo. Poslanik, a. s., ovaj princip je iskazao riječima: „Ko nema milosti prema drugome ni Allah neće imati milosti prema njemu!“

Ali, dok se ne dese te velike promjene naše kolektivne svijesti i dok naša vlast ne promijeni vlastitu percepciju da su pozvani donijeti pravednije zakone i odgovorno se ponašati po njima, šta je moguće činiti? Da li čekati da se to *nešto* desi!

Božiji Poslanik, s.a.v.s., je uvijek imao aktivan odnos prema društvenoj stvarnosti, uviđao promjene, utjecao na njih zakonom i primjerom i radio da život svakog pojedinca bude kvalitetniji, ali ne u egoističnom smislu, već da zadovoljstvo činjenja dobra za sebe i drugoga bude lična satisfakcija i nada u Allahovu nagradu. Ibrahim, a. s., moli Allaha, dž. š., da ga učini od *salihuna* tj. onih koji afirmiraju i čine dobro. On traži da bude od dobrih bez obzira koliko ih bilo, malo ili puno. To je sasvim svejedno za vjernika, jer nije pitanje koliko nas je nego kojoj skupini pripadamo. Individualna odgovornost prethodi kolektivnoj. Vjernik nema opravdanja da ne čini što treba tj. dobro, samo zato što to ni drugi ne rade dobro. Ne rade moje radne kolege, ili od 8 sati efektivno rade tri pa ću se i ja tako ponašati! To što neko baca smeće na ulicu, pušta preglasnu muziku, laže o broju članova svoje porodice u jednom stanu da bi platio manje vode i sl. nije opravdanje za vjernika da i se on tako ponaša. Može li vjernik kazati da ga nije briga kada se njegov pas uneredi na ulici i to ostavi drugome ili radnicima komunalnog preduzeća RAD da očiste?! Poslanik, a. s., kaže u hadisu: „Svi ste vi čuvari i svi ste vi odgovorni za ono što čuvate (tj. za ono što vam je povjereno)“. Allah nam je dao dijete i umjesto da mu damo odgoj, koji je njegovo pravo kod roditelja, mi mu dajemo različite igračke koje će mu zaokupiti pažnju, a on ih uništava jednu za drugom, jer mu pokušavaju bezuspješno nadomjestiti ono što se ne može nadomjestiti: roditeljsku ljubav, pažnju, vrijeme, a onda mu kupimo auto, pustimo ga u saobraćaj, a nismo ga pripremili da se kao kulturan, obazriv i civiliziran čovjek može snalaziti u saobraćaju i općoj komunikaciji.

Koliko god očekujemo promjene od nadležnih uvijek postoji mogućnost, mali ili veliki procenat, u kojoj mi možemo dati doprinos da se ljestvica dobra pomjeri na više. Sve dok je onih koji daju mito, bit će korupcije! Svi smo vrlo grlati u osudi korupcije, a vrlo često joj i sami pribjegavamo. Budimo iskreni pa recimo koliko smo puta ponudili policajcu 20 maraka da nas ne kazni po zakonu predviđenom kaznom zbog prekršaja kojeg smo učinili!?

Zbog toga očekivati da se samo promjenom nekog šefa promijeni opće stanje je velika zabluda i iluzija, koje smo na žalost svi svjesni ali nam je draža ova laž, jer bi se u protivnom i mi morali mijenjati. Ajnštajn je definirao glupost rekavši da je to: „raditi isto kao i prije a očekivati bolje/drugačije rezultate“. Iluzija je očekivati da se život promijeni na bolje a ništa u tom pravcu raditi!

Mi koji vjerujemo da ćemo stati pred Allaha i odgovarati za svoje postupke i djela znamo da nam je u predanom činjenju dobra, bili u tome sami ili ne, jedni spas. Poslanik, a. s., uči Ebu Zerra da posjeta rodbini i održavanje rodbinskih veza ne znači samo uzvratiti na posjetu. On je Ebu Zerru oporučio da čuva rodbinske veze makar mu rodbina i ne uzvraćala na posjetu.

Vjernik se ne obazire što drugi nisu uradili, nego nastoji biti lučonoša dobrih primjera i pozitivnih promjena. Ovih dana kada žuto lišće pada po našim ulicama, lijepo je vidjeti kako su neki među nama očistili svoj dio ulice ispred kuće. Uradili su to i pored činjenice da će lišće još padati i vjerovatno će uskoro opet taj dio ulice biti prekriven. Međutim, za svakog prolaznika čije „oko“ prepoznaje kada neko učini dobro, taj prizor mu daje radost oka, ali i podstrek i poticaj da i on tako nešto uradi. Moguće jeste stvari mijenjati samo treba htjeti i činiti. Do nas je, a Allah, dž. š. pomaže odlučne.

Draga braćo, shodno težini naše kulturne i civilizacijske uspavanosti neophodni su snažni udarci koji će nas iz tog sna razbuditi i otvoriti nam oči. Zar ubistvo dvije djevojke nije dovoljan alarm za naše osobno ozbiljnije posmatranje u ogledalu, propitivanje koliko sami doprinosimo neredu i anarhiji koje primjećujemo u društvu i za naš odlučniji iskorak za više ličnog doprinosa općem boljitku. Vjera u Allaha nam je u tom pravcu snažan podstrek, jer je On uvijek Pomagač onima koji čine dobra djela.

Mustafa Hasani,

Hutba održana u džamiji Budakovići, Medžlis IZ Sarajevo

21. 10. 2016.